

rajuk le, ahol a tanterv megvalósításának szervezeti kereteit és valamennyi tanuló haladásának feltételeit sikeresen tudjuk biztosítani, kiiktatva a diszkriminációt és a megkülönböztetést. A feltételezett és az összegzett átlagképesség fejlesztése helyett *individuális alapokon kell megfelelni a fiatalok igényeinek.*

■ Egy új pedagógiai attitűd kialakítása folyik, amely felismeri és reagál az iskolában tanulók sokrétűségére, különböző tanulási stílusára.

Ugyanakkor a tanítás-tanulás folyamatában kiemelkedő jelentőségű az *egyéni differenciálás*, amikor a tanulóban az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokat keressük, speciális feladatokkal látjuk el őt, és a motivációját állandó ébrenlétben tartjuk. Minden növendékünket képességei szerint terheljük, a lemaradókat felkaroljuk, és az életük során felhalmozódott *hiányosságokat igyekszünk felszámolni.* Természetesen illúziók nélkül, hiszen tisztában vagyunk azzal is, hogy a gyermekkorban – elsősorban a szociokulturális hátrányok miatt – olyan kapuk záródtak be, amiket kinyitni már nincs módunk. ●

Az Aszódi Javítóintézet egy gyermekvédelmi felelős szemével

Hova vezet az út, ha sem a pedagógiai eszközök, sem a gyermekvédelmi rendszer segítő és hatósági intézkedései nem elegendők? Egy büntetés-végrehajtási intézettel mindenki sokat vár, és – tapasztalataink szerint – nem is hiába.

■ GÁLNÉ MOLNÁR KLÁRA

Séta az intézetben

Amikor az ember egy javítóintézetben tesz látogatást, akkor nehéz levetkőzni az előítéletes gondolkodást. A hasonló intézményekről látott horrorszörű történetek, a híradásokban szereplő ügyek és az ezekre alapozott saját képzelgések alapján arra számíthatunk, hogy a tényszerű dolgokon túl megfigyelhetők szokásos, napirendszerűen előforduló események. De mindenképpen lelki felkavaró a helyzet.

Ezzel szemben Aszódon már a kapuból egy több épületből álló gyönyörű kastélyt pillantottunk meg, óriási parkkal. A szépségét csak az törte meg, hogy

■ A javítóintézet abban különbözik a gyermekotthonoktól, hogy itt szociális helyzetük alapján rászorultakat nem, csak olyan bűncselekményt elkövetett fiatalokat helyeznek el bírói intézkedés alapján, akiknek a büntetése 1–3 év között van.

szinte az összes ablakon rács volt. Továbbbátálva egy modern, szocreál építményt találtunk, itt volt a bejárat. A fiúk a földszinti folyosón sorakoztak fel.

Bentlakók és alkalmazottak

Sajátos helye van az intézménynek a többi javítóintézet (debreceni, rákospalotai, Szőlő utcai) között is, mert azokban *előzetes letartóztatás és fogvatartás* is megvalósulhat, így ott sokkal szigorúbb biztonsági intézkedések vannak.

A három év büntetést ritkán töltik ki a fiatalok – a büntetési időbe beleszámít az előzetesben töltött időszak is, ami esetenként nagyon hosszú is lehet –, *jó magaviselet esetén a büntetés felét, de legálább 1 évet kell itt tölteniük.*

A bekerültek között sok fiatal roma származású; *nagy részük szenvedélybeteg* – dohányos, alkoholisták, drogos –, de körükben az elhanyagoltság következtében *a betegségek* (pl. rüh) *előfordulása is gyakoribb.* A készülő törvény – amely kimondja, hogy január 1-jétől nem lehet rágyújtani az intézmény te-

ületén – nagyon érzékenyen érinti a javítóintézetet.

Az ott élők feszültség- és stresszlevezetési stratégiái:

- munka
- sport
- dohányzás

■ Egyre inkább nő az intézetbe bekerülő fiatalok között az enyhe fokban értelmi fogyatékosok száma is.

Az intézmény kb. 230 embert foglalkoztat, de ez a létszám a tervezett átszervezéssel csökkenni fog. Sok a helyi dolgozó, egy részük az intézmény területén lakik, szolgálati lakásban.

A felnőtt dolgozók döntő többsége pedagógus vagy szociális munkás. Nagyon kicsi a fluktuáció.

Az intézetes fiatalok élete a bekerüléstől a távozásig:

- A fiatalok bekerülésükkor orvosi vizsgálaton esnek át.
- A kezdeti lépéseket követően a befogadó csoportban töltenek néhány hetet, ahol felnőttek segítségével megtanulhatják, hogy milyen szabályai vannak az itteni életnek. Az SNI-s gyerekek innen a korrekciós csoportba kerülnek, ahol különféle terápiák (képzőművészet, zene, munka) jellemzőek.
- A többiek otthoncsoportokba mennek. Még további két lehetőség van:
 - pszichopedagógiai csoport (az erős függőségben élők részére)
 - zárt részleg (szabályszegők, agresszívek részére). Ez utóbbi csoport szabályai szerint hajlik a büntetés-végrehajtás felé: az ide kerülő fiatalok megadott ruházatot viselnek, minden egyes dolgot kizárólagosan engedély alapján tehetnek meg.

Oktatás az intézetben

Az iskolai oktatás sok tekintetben eltér a számunkra természetestől. Szinte elszó naptól egyéni fejlesztés folyik. Csak közismereti tárgyakat tanulnak a fiatalok, készletanyagok nincsenek. *Egy év anyagát fél év alatt végzik el*, a minimumkövetelményekre építve.

A tapasztalatok alapján nagy különbség van a hozott eredmények és a valószínű tudásszint között. Mindennap hét 40 perces óra van. A 7. osztálytól elvárt a kooperatív módszerek használata, illetve vizsga letétele a 7. és a 8. év végén.

Ebben az évben egy összevont 1–4. osztály, egy-egy 5. és 6., kettő 7. és három 8. osztály működik. Tulajdonképpen fél-évenként van ballagás.

A felnőttek nem tarthatnak maguknál olyan eszközt – telefon, laptop –, ami internetes vagy bármilyen üzenetküldésre alkalmas.

Az iskolában minden terem zárva van. A kulcsok a tanári szobában találhatóak, számmal ellátva. Ez is egy a védekező-megelőző intézkedések közül, hogy adott esetben illetéktelen ne tudja, melyik kulcs melyik terem ajtaját nyitja. Láttunk kisebb és nagyobb termeket is. A folyosókat a fiatalok képei díszítik. Szintén ők készítették a közelmúltban átadott oszlopmozaikot, a „Négy évszak”-ot és a körülötte található ülőket. A falak festése is az ő munkájuk. Szaktantermi rendszer van, és működik a pedagógusok részére egy kis könyvtár.

Saját becslés szerint az itt tartózkodók 60%-a nem esik vissza.

Beszélgetés az intézet lakóival

Az iskola megtekintése után részesei lehettünk az ebéd előtti felsorakozás rituáléjának, és kiválasztott csoportban tölthettünk el 1,5–2 órát. Egy csoporttársammal együtt otthon-csoportot választottunk. A nevelő kísért bennünket az otthonba. A bejárati ajtótól jobbra tisztán tartott konyharészt láttunk, mikrohullámú sütővel, hűtővel felszerelve. Szemben egy közösségi helyiség, a nappali volt található, benne kis asztal, ülőgarnitúra, tévé, valamint egy pult mögött íróasztal, szék a nevelőnek. 1-2-3 ágyas szobák nyíltak innen. Közös toalett és tusoló, raktárszoba és klubszoba (nem

A tanárok nem tudják, hogy ki milyen büntetés miatt tartózkodik itt.

nagy, egy tévé és társasjátékok találhatóak benne) voltak még a lakórészben.

A csoport 7 tagja a műhelyből érkezett. Illedelmesen köszöntek (ez a hétköznapiakban nem tapasztalt módon történt). A nevelő bemutatott minket, majd engedélyt adott a fiataloknak dohányszóra. Ezt követően elmesélte napirendjüket, majd a visszatérő fiúkat leültette, így alkalmunk nyílt velük beszélgetni. Eleinte az egy-

mondatos válaszok voltak a jellemzőek, de később meglepő módon megnyíltak. A hétköznapi eseményein túl olyan témákról is tudtunk velük beszélni, hogy mik a terveik a jövőben, milyen nehéz visszajönni a szabadságról, az eltávozásról, ki volt már szökésben.

Az ebédet követően ismét csoportfoglalkozás következett, és a jellemző napirend szerint minden fiatal beszámolt

arról, hogy aznap hol tevékenykedett, kinek a vezetése alatt, és volt-e probléma a magatartásával. A fiatalok megadott mondatkezdéssel indították mondandójukat, utolsóként a néhány napja bekerült csoporttag nyilvánulhatott így meg. Ezt ismét kötetlen beszélgetés követte, ami azt jelentette, hogy válaszoltak a kérdéseinkre.

■ Egy dolog végigkísérte a kommunikációt: nem kérdezhettük meg, ki miért van itt. Ez a szabály tulajdonképpen kizárta az előítéletességet, annak ellenére, hogy tudtuk, ők valamit elkövettek, máskülönben nem lennének itt.

A javítóintézetben lehetőséget teremtenek az itt büntetésüket töltő fiatalok számára a mindennapi életükhöz szükséges iskolai végzettség, szakma megszerzésére, továbbá ha letöltötték büntetésüket, és kikerülnek, priusz nélkül élhetik az életüket. Igaz, ezzel a lehetőséggel nem tud élni mindenki, mégis legalább látja, megtapasztalja, hogy ilyen módja is létezik az emberi életnek.

Az itt dolgozó felnőttek minden tiszteletet megérdemelnek, dolguk nem egyszerű, hisz a bekerülő fiatalok a büntetéshez hozzá vannak szokva – szinte mindnyájan arra vannak szocializálva kora gyermekkoruk óta –, nem egyszerű megtalálni a hozzájuk vezető eredményes utat. Szakemberként a látszatcselkvések mögé kell kerülniük, hogy meglássák a valódi problémát. ●

Az intézet napirendje

Műszakok	Tevékenységek	Segítők
1. 6.45-től 13 óráig a tanítás kezdete: 7 óra	Iskolai és műhelyfoglalkozások: • 1–4. óra: új ismeretet közlő oktatás • 5–7. óra: gyakorlás, készségfejlesztés	• pedagógusok • szakoktatók
2. 13-tól 19 óráig	• ebéd • tanulás • sportterápia • hitélet	nevelők
3. éjszaka	• esti tevékenységek	felügyelők